

מדוע מתפוצצים הגפרורים כשמדליקים אותם וצילום של משה דיין השלם בפלוגות הלילה

ביקור בתערוכת ההגנה

לתערוכת ההגנה הגעתי במקרה. זה קרה כאשר בא מישהו וסיפר לי בסוד, ש"האביב הגיע, ואז הלכתי לחפש אותי והגעתי לשדרות רוטשילד, איפה שצומחים קצת עשבים ועצים, וציפורים מצפצפות. הלכתי והגעתי עד הקטע שבין רחוב אלבני לנחלת בנימין, והנה מצאתי את עצמי מול לועם הפנור של שני תותחישדה בעלי קאליבר של 108 מילימטר ושלושה טנקים כבדים.

מיד כשראיתי את התותחים המכוננים אלי, הרמתי את הידיים, מפני שחשבתי שזה מארב שמציבה לי המשטרה, כמו שהציבה לשאר חברי מערכת העולם הזה. רק אחר כך ראיתי שזה לא היה מכוון אלי בכלל. הטנקים והתותחים בשדרה לא היו אלא תחבולת פירסומת, להפנות את תשומת-לב הילדים הקטנים והציבור לתערוכת ההגנה, המתקיימת בבית החדש של החבר דב הוז, זכרונו לברכה.

כיוון שזה היה היום האחרון לחופש פסח, באו ילדים רבים לראות את כלי-הנשק הנחמדים הללו. טיפסו על גבם, ניסו לכוון את לועיהם כלפי עוברי-דרך וצלמרי-חוב אחר, היה הולך בעיקבות ההורים המאזי-רים ומשכנע אותם להנציח את המראה החביב הזה בשלבי הדרור הבאים. וסר צבאי במדים הסתובב גם הוא בין הטנקים והישיבה בתשומת-לב רבה שלא יגרור אותם משהו מבין הילדים אליו הביתה, או יפרק אותם מהתיבות קטנות בו במקום.

מהמעט הזה שראיתי בשדרה הבנתי שתע-רוכת ההגנה היא תערוכה חינוכית. את ההנחה ליה אישרו גם מחירי-הכרטיסים שהיו מסויגנות במספרים 250/50 ו-500/50. והתכוונתי כבר לשאול את הסדרן, אך הנה הגיע למקום איזה רב טרן עם בנו - והבן, כמה שלא היה קטן, היה לו מספיק שכל לשאול את אביו את אותה הקושיה עצמה. הרים האב את הבן באוויר ואמר:

"אתה רואה את שתי הפצצות הגדולות? אלה שכתוב עליהם המספר חמש מאות? אם פצצה כזו נופלת מאוירון ומתפוצצת, היא הורגת בבת אחת המון ערבים, אולי אלף ואולי אפילו יותר, אבל הפצצה הקטנה, שכתוב עליה מאתיים וחמישים, הורגת רק את החצי מזה."

"כמה זה החצי מזה?" הקשה הבן הקטן. "אתה לא יודע לעשות חשבון כמה זה החצי מאלף?" זרק הרביטרן אתגר אריתמטי לפני בנו.

"אני יודע, אני יודע, אבל אני רוצה שאתה תגיד לי!" "לא, אני לא יודע. לימדת אותך לעשות חשבון ואתה יכול לעשות את זה לבד!" כשראה הילד הקטן שעליו לעשות בעצמו את החשבון, כמה זה החצי מאלף ערבים הרוגים, פרץ בכני האב הסתפל מיד לצדדים, אם אין משהו-רואה את-החריפה ומיהר מיד לחוש לאוון-בנו: "החצי מאלף זה חמש מאות. תזכור את זה מפני שעוד פעם לא אניד לך."

אחרי שהבנתי את משמעותן של הספרות, המשכתי וירדתי לאולם הראשון של התע-רוכה, שהיה מוקדש לשני דברים. מצד ימין הוצגו הישינה המפוארים של התעשייה ה-צבאית, ובצד שמאל, ההמצאות המתוכננות של סליק-הנשק מתקופת השלטון הבריטי. בתחלה המוקדשת לתע"ש הוצגו כמה מוצ-

רים אורחיים כמו, למשל - כלורט אשלגן לתעשיית הגפרורים, וזה מסביר, לפחות באופן חלקי, מדוע הגפרורים מתפוצצים כשמנסים להדליק אותם.

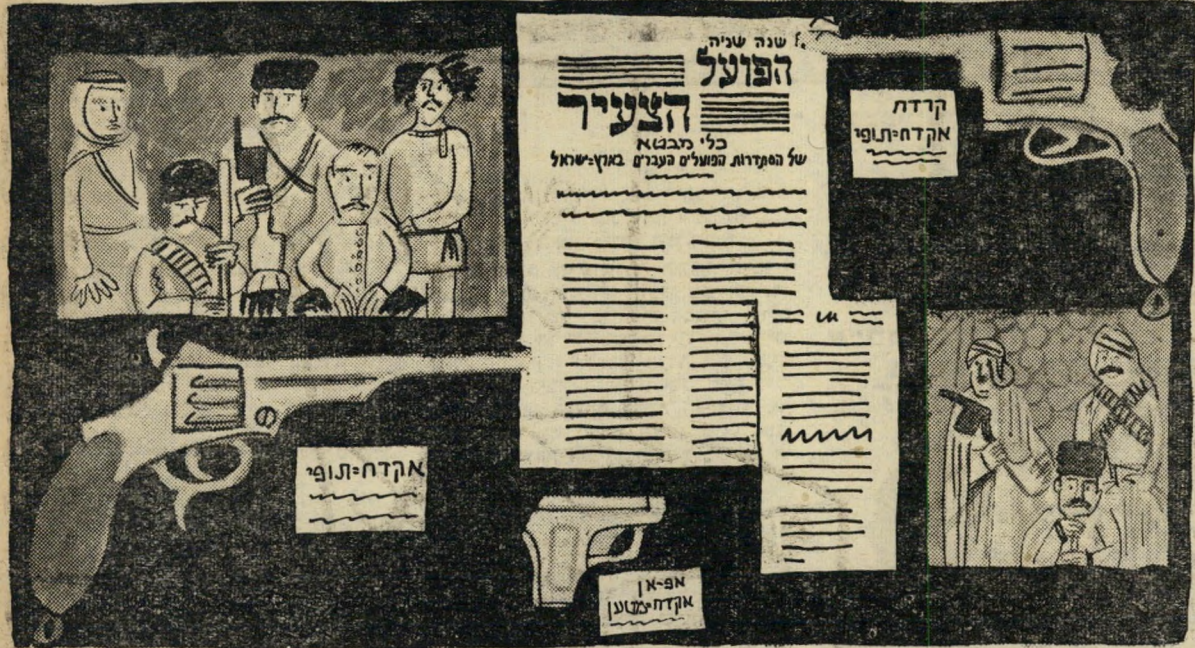
אחרי שגמרתי עם התערוכה בקומה ה-ראשונה, שהסיסמה שלה היתה: כלי זיין שחשלו את העצמאות, עליתי לקומה הש-נייה, במקום שהוצגו כלי-נשק שונים מתקר-פת השמירה. היו שם נאבוטים בשביל לפצח ראשים במכה אחת; סכינים; חרבות מוסוות בתוך מקלות-הליכה שאפשר לשלוף אותן תוך-כדי טיול תמים ליד הנחל. היו שם גם רובים ישנים ותלודים מתוצרת בית, עם כדורים מתוצרת מסבת, דברים שהם לא רק חינוכיים אלא גם שימושיים מאוד והיכולים

מה שעוד מציין את מאורעות תר"פ משאר המאורעות, הוא שמהמאורע הזה לא נשאר שום צילום של הפצוץ הראשון. בשאר המאורעות כבר תיקנו את זה ויש צילומים ברורים על הפצוץ הראשון במאורעות תרפ"א (מחזיק החבושת ביד אחת ואחות רחמניה ביד השנייה); תרפ"ט; תרצ"ו וכו'. אבל את היסרוך-הצילום של הפצוץ הראשון ממלאים במאורעות אלה תצלומים אחרים, חשובים לא פחות. יש, למשל, תצלום גדול של קבוצת מפקדי ההגנה בירושלים, כשהם רכובים על אופנים, בזמן טיול בעמק הירדן. צילום זה הוא צילום היסטורי מאוד, מפני שזה הצילום האחרון שבו רואים מפקד רוכב על אופניים.

ות וההצלה ומסים עקיפים, הנגבים בכופר הישוב. מטים עקיפים אלה יחולו על חסורות אימפורט ועל כמה מוצרי התעשייה המקומית, כגון: סיגריות, משי-קאות חרפים, שוקולדה, מלט, סוגי אריגים ועוד, על שרותי תחבורה עירו-נית ובין-עירונית, טכסי ומכוניות פר-טיות, על עשועים ותיאטרות, קולנוע, קונצרטים וכיוצא באלה. על פוליסות בטוח, שיקים, אשראי וכו'.

חתום - הסוכנות - הועד הלאומי

מכאן והלאה נשארה עוד קומה אחת שלמה, כיוון שגמרנו כבר את כל תולדות

מפא"י הלוחמת: דף מתוך "הפועל הצעיר", ואקדחים שהיו שייכים כנראה לעובדי המערכת.

ההגנה ותולדות זה לא דבר שאפשר להמציא רק בשביל שיש עוד קומה נוספת, מילאו את הקומה הזאת בכלי-נשק מכל המינים והסוגים כמו: רובים, אקדחים, פגיונות, כדורים, רימונים ומכוונות-ידיה וכל הכלים משומנים ובמצב די טוב - ומי שלא מאמין יכול לנסות אותם, אבל בלי תחמושת.

אחרי שגמרתי לראות את התערוכה החי-נוכית לילדים ונוער על תולדות ההגנה, ירדתי למטה ושאלתי במשרד אם אפשר לקבל את רשימת כלי-הנשק המוצגים בתע-רוכה. על זה הכירו לי את הנשק הראשי שמסר לי את הפרוס הבא:

- 200 רובים
- 120 אקדחים
- 40 מכוונות ידיה
- 4 תותחים
- 2 מרגמות
- 35 כידונים
- 6 ארגוני רימונים
- 10 סליקים
- 7 נאבוטים

ואם נוסף לרשימה זו גם את הטנקים הכבדים שעמדו בחוץ ואת תותחי השדה, נזכה, שהחומר החינוכי העומד לרשותי-יל-די ישראל הוא די רציני וכל אב שיוצא שמהילד שלו יצא בן-אדם, שלא יתיבש-הו-ביא אותו ולתת לו לושק קצת בצעצועים האלה מפני שישראל מוקפת אויבים רבים ועל זה כבר אמר הרצלי: אם תרצו זאם לא תרצו (בין כה וכה אף אחד לא שואל אתכם), אין זו אגדה.

כה אמר טוסבראהינדי:

תנו לי ניקודת-אחיזה ולא - אזינו את העולם!

אחרי-כך עולים עוד קומה ומגיעים לאותם המאורעות שכבר הזכרתי אותם קודם. כאן רואים את הצילום של הפצוץ הראשון, וגם של דגניה, ואת בן גוריון כשהוא נואם לפני פועלים באסיפה של אחד במאי. רואים גם הרבה רובים, בעיקר רובים שגנבו מהצבא הבריטי וכן אקדחים, רימונים וכידונים. כמה מכוונות יריה ומקלעים קלים מוסיפים קצת נוי לסביבה, ומדריך מיוחד מסביר לכל הילדים איך פועלות מכוונות היריה השונות שהשתמשו בהן להגנת ישובים של פיק"א. בואותה קומה אפשר גם לראות את ווינגייט ואת פלוגות-הלילה, יש שם צילום אחד שלא הייתי מאמין אם לא הייתי רואה אותו בעצמי. רואים שם את משה דיין השלם, כשהוא כימעט מתחבק עם יגאל אלון, רק שהזקן (הפעם הכהונה לא לביגוי אלא ליצחק שדה) הפריע באמצע.

ממשה דיין השלם עולים עוד קומה ומגי-עים למאורעות תרצ"ו. כאן יש לא רק צילומים של כל האנשים שניפגעו אלא גם כלי הנשק ששני הצדדים השתמשו בהם, כמו: רובים, אקדחים, פגיונות, כידונים, רימונים ומכוונות-ידיה. כל הכלים משומנים ובמצב טוב, ומי שלא מאמין יכול לנסות אותם, אבל בלי תחמושת.

הסנסאציה של הקומה הזאת זה לא צילום, אלא מיסמך אחד, מודעה גדולה של כופר היישוב, שתוכנה וסגנונה מוכרים לי כבר מאיזה מקום, אבל בשום אופן אני לא יכול להזכר מאיזה. וזה דבר המודעה:

צו מסי עקיפין ל"כופר היישוב"

צורכי הבטחון רבים והולכים, ועם הגברת הגיוס בנפש מן ההכרח להגביר את הגיוס הכספי. גיוס זה הוא בשניים: מטים ישרים הנגבים במגבית ההתגיי-

להוכיח לכל ילד עקשן, שאם אבא לא רוצה לקנות לו צעצוע כזה בחנות הוא יוכל לעשות אותו בעצמו בבית, אחרי שיגמור את הישעורים.

בין כלי-הנשק, והמיסמכים המצורפים אליהם שהיו מונחים בתוך ארגזים עם מיסכה זכוכית, היה גם דף מתוך הפועל הצעיר (כלי-מיסכה של הסתדרות הפועלים העבריים בארץ ישראל) ולידו תצלומי שוד-דים בקלפיקים ושלושה אקדחים. אף כי לא היה כל פתק שיסביר את הקשר שבין עתון הפועל הצעיר והאקדחים, היה ברור לכל אחד שכלי-הנשק הללו היו שייכים לשכתי המערכת, שהיו תופסים שודדים בשעות הערב המאוחרות, לאחר שהיו גומרים את ההגהות.

לאט לאט התקדמנו בתוך ההיסטוריה של ההגנה, וככל שכלי-הנשק היו משוכללים יותר, כך התקרבו יותר בזמן. אחרי האקד-חים התופיים הופיעו אקדחי המיטען האר-טומטים למחצה, ואז ראינו גם את האקדח-המפורסם של טרומפלדור שלחש לפני מותו: "טוב למות בעד ארצנו" וכן את האקדח של דב הוז ואת שערן הכסף שלו, שלפני היו מכוונים את ההתקפות של הערבים על הישוב.

אחרי שגמרנו את הקומה השניה, עלינו לקומה השלישית. הקומה השלישית היתה מוקדשת לפרעות של הערבים ביהודים שקראו להם מאורעות. המאורעות הראש-נות התחוללו כנראה בשנת תר"פ. מהש-נים הללו נשאר איזה מכתב על ז'בוטינסקי וחמישה אויקי ברזל חלודים. לא ברור בדיוק אם אלה הם האויקים בהם ככלו את ידי ז'בוטינסקי או שסתם הניחו כבלים כדי שתהיה לנוער דוגמא לפני העיניים על הזמנים הקשים שעברו באותם הימים על מגיני-היישוב.